

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.166
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору медичних наук,
професору Шереметі Лідії Миколаївні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата медичних наук, доцента, професора кафедри терапії, реабілітації
та морфології Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
Аравіцької Марії Геннадіївни
на дисертаційну роботу Кучера Василя Ярославовича
«Фізична терапія осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими
кульшовими суглобами»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона
здоров'я за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Актуальність теми. Збереження рухової активності та функціональної незалежності осіб похилого віку є одним із пріоритетних завдань сучасної медицини та реабілітації. Захворювання кульшових суглобів, зокрема дегенеративно-дистрофічні зміни, значно обмежують можливість самостійного пересування, виконання побутових дій та участі у соціальному житті. У клінічній практиці дедалі частіше зустрічаються випадки, коли ураження має двобічний характер, що обумовлює необхідність білатерального ендопротезування кульшових суглобів як радикального методу відновлення анатомічної цілісності та опорної функції нижніх кінцівок.

Водночас післяопераційний період у пацієнтів похилого віку супроводжується низкою специфічних труднощів, серед яких основними є зниження регенераторних можливостей організму, наявність хронічних соматичних захворювань, порушення рівноваги та страх руху. За відсутності фізичної терапії ці чинники можуть призводити до формування патологічних стереотипів руху, тривалої гіподинамії та втрати навичок самообслуговування. Таким чином фізична терапія виступає не лише засобом відновлення рухових функцій, але й важливим компонентом вторинної профілактики ускладнень.

Особливе значення має той факт, що білатеральне ендопротезування потребує значно складнішої реабілітаційної стратегії порівняно з однобічними втручаннями. Відсутність здорової опорної кінцівки ускладнює навчання ходьбі, підвищує ризик падінь і потребує адаптації засобів реабілітації. Тому дослідження даної теми є актуальним з медичної, соціальної та економічної точок зору, оскільки спрямоване на підвищення якості життя осіб похилого віку, зменшення потреби у сторонньому догляді та формування ефективної системи фізичної терапії в умовах сучасної охорони здоров'я.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація Кучера В.Я. складається з анотації, вступної частини та п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел, додатків.

У вступі наведено актуальність обраної теми, зв'язок дисертаційної роботи з науковим планом науково-дослідних робіт Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, зазначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, наукова новизна одержаних результатів дисертації та практичне значення роботи, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, структуру дисертації.

У першому розділі дисертант аналізує білатеральне ендопротезування кульшового суглобу в контексті проблем ортопедичного втручання. У розділі розглянуто особливості рухових наслідків ендопротезування кульшового

суглобу як обґрунтування потреби у реабілітаційному втручанні, проаналізовані особливості реабілітаційних втручань при одно- та двосторонньому ендопротезуванні кульшових суглобів.

У другому розділі наведено методики обстеження осіб похилого віку, з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами, які характеризували стан нижніх кінцівок та параметри ходи, постуральну стійкість та рівновагу, геріатричний статус та якість життя. Детально представлено організацію дослідження – його етапи, контингент, критерії включення та виключення, принципи поділу на групи дослідження, біоетичні принципи.

Третій розділ присвячений висвітленню результатів, отриманих при обстеженні осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами. Проаналізовані оброблені статистичними методами результати дослідження засвідчили статистично значуще гірший стан цього контингенту хворих відносно груп своїх однолітків з неоперованими кінцівками та одностороннім ендопротезуванням кульшового суглоба за показниками стану нижніх кінцівок та параметрами ходи, постуральною стійкістю та рівновагою, параметрами геріатричного статусу та якістю життя.

Четвертий розділ містить докладну інформацію щодо принципів створення апробованої програми фізичної терапії та докладний опис її складових частин та методичні особливості їх застосування, етапи дослідження. У рамках розробленої програми фізичної терапії застосовувались такі засоби: кінезітерапія (амбулаторні сесії з використанням платформ «PROCEDOS Platform 9», «MFT Challenge Disc Digital», терапевтичних вправ для покращення сили, рівноваги, гнучкості тканин, функціонального тренування ходи, скандинавської ходи), електроміостимуляція, телереабілітація, самостійні заняття, освітній компонент. Всі застосовані методи відновного втручання мають доведену ефективність, обґрунтовані з позицій застосування діагностованих патологічних станів, є сучасними та відтворюваними в умовах інших реабілітаційних закладів.

У п'ятому розділі подано порівняння отриманих після впровадження розробленої програми показників відносно вихідного результату та показників контрольної групи та групи порівняння. Впровадження розробленої програми фізичної терапії для осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами сприятливо вплинуло на стан їх здоров'я, що відобразилось позитивними змінами характеристик всіх доменів МКФ.

Висновки узагальнюють отримані у процесі дослідження дані.

Список літератури переважно сформований з сучасних іноземних джерел та робіт провідних українських вчених в галузі реабілітації пацієнтів з геріатричною та ортопедичною патологією.

Додатки містять докладний опис опитувальників, застосованих у роботі; акти впровадження дисертаційного дослідження.

Дисертація Кучера В.Я. є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто.

Ступінь обґрунтування наукових положень і висновків, які сформульовані у дисертації. Основний зміст дисертації висвітлено в 2 наукових статтях у фахових журналах, 2 – в виданні, яке індексується наукометричною базою Scopus та апробовано на 5 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Зміст наукової новизни дослідження:

- Вперше на підставі аналізу клінічних наслідків білатерального ендопротезування кульшових суглобів науково обґрунтовано та апробовано комплексну програму фізичної терапії в довготривалому періоді реабілітації, визначальними особливостями якої є виконання програми кінезітерапії (амбулаторних сесій з використанням платформ «PROCEDOS Platform 9», «MFT Challenge Disc Digital», терапевтичних вправ для покращення сили, рівноваги, гнучкості тканин,

функціонального тренування ходи, скандинавської ходи), електроміостимуляції, телереабілітації, самостійних занять, освітнього компонента;

- Вперше комплексна програма фізичної терапії побудована з метою корекції ознак наслідків білатерального ендопротезування не тільки з позицій реабілітації у травматології та ортопедії, але й з точки зору корекції геріатричних особливостей – порушень функціонування стану нижніх кінцівок, змін параметрів ходи, погіршення показників постуральної стійкості та рівноваги, наявності ознак геріатричних синдромів, погіршення якості життя.

Практична значущість Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні науково обґрунтованої комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами, що сприяло зменшенню вираженості порушень функціонування стану нижніх кінцівок, покращенню параметрів ходи, показників постуральної стійкості та рівноваги, зменшенню вираженості ознак геріатричних синдромів, покращенню якості життя; а також у визначенні критеріїв вибору, послідовності, дозування та параметрів застосування засобів фізичної терапії.

Практичні розробки дисертаційного дослідження використані у діяльності Комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради» та ТОВ «Центр реабілітації святого Юди-Тадея», зокрема при вдосконаленні програми реабілітації осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами.

Теоретико-методичні розробки дослідження використовуються у навчальному процесі кафедри фізичної терапії та ерготерапії Івано-Франківського національного медичного університету та кафедри терапії, реабілітації та морфології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Стиль та мова дисертації. Дисертація написана українською мовою з дотриманням вимог щодо викладу наукового тексту. Дисертаційна робота Кучера Василя Ярославовича оформлена згідно вимог МОН України.

За результатами аналізу тексту дисертації та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фальсифікації. Автор використовує посилання на свої наукові публікації, дослідження інших науковців та інші джерела, що свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності.

Зауваження до змісту та тексту дисертації:

- Доцільним було б проаналізувати стан хворих з точки зору базових наборів доменів МКФ;
- В огляді літератури доцільно було б більш розширено вказати принципи реабілітації пацієнтів в післяопераційному періоді, які б теоретично могли впливати на більш пізні періоди;
- Для підкріплення опису отриманих результатів було б доцільно провести кореляційний аналіз отриманих показників функції оперованого суглоба та інших функціональних параметрів;
- Логічним було б наведення у додатках орієнтовних комплексів терапевтичних вправ.

У порядку дискусії також хотілося почути відповіді на такі запитання:

1. Якими теоретичними передумовами Ви керувалися при обранні групою порівняння осіб з одностороннім ендопротезуванням кульшового суглоба?
2. За Вашими спостереженнями, які особистісні бар'єри згідно МКФ визначались у процесі впровадження програми фізичної терапії для досліджуваного контингенту осіб?

Однак, наявність зазначених зауважень не впливає на загальну позитивну оцінку дисертації Кучера В.Я. Сформовані зауваження є дискусійними та орієнтовані на фокусування подальших наукових досліджень визначеної проблематики.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дослідження Кучера В.Я. є завершеною, самостійною працею, яка виконана на високому науковому рівні та у повному обсязі вирішує поставлені завдання. У ньому отримано нові обґрунтовані та достовірні результати, які є суттєвими при створенні більш ефективної системи реабілітації осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами.

Вважаю, що дисертація Кучера Василя Ярославовича «Фізична терапія осіб похилого віку з білатерально ендопротезованими кульшовими суглобами» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії КМУ» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), Кучер Василь Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Рецензент:

кандидат медичних наук, доцент,
професор кафедри терапії,
реабілітації та морфології
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Марія АРАВІЦЬКА